

Rychlobruslař Heiden: pětinasobný olympijský šampion, který odmítl stát se hvězdou

21.12.2023 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Odpověď na otázku, který sportovec jako jediný získal na jedněch zimních olympijských hrách pět zlatých medailí, není složitá. Eric Heiden v Lake Placid 1980.

Kdybyste se však ptali sportovních fanoušků, jaký byl největší okamžik tehdejších Her, většina by si možná na rychlobruslařského šampiona nevzpomněla. Nebo by ho rozhodně zařadila až za vítězství amerických hokejistů nad „neporazitelným“ Sovětským svazem, které se do historie zapsalo jako Miracle on Ice a byl o něm natočen úspěšný film s Kurtem Russellem v hlavní roli. Je to největší paradox Heidenovy kariéry.

Přitom klidně mohl být na straně jásajících amatérských hokejistů. S tímhle sportem jako malý kluk začínal, ostatně jeho dědeček byl uznávaným trenérem na University of Wisconsin. Když však na ledě přišel o zub, matka si prosadila, že bezpečnější bude věnovat se spíš bezkontaktnímu bruslení. Společně s o rok mladší sestrou Beth tedy našli sportovní budoucnost na ledových oválech.

Pod pěti kruhy se Heiden představil už v Innsbrucku, v roce 1976. Bylo mu sedmnáct, chodil ještě na střední školu a málokdo z fanoušků tušil, že vidí budoucího suveréna tohoto sportu. Na trati 1500 metrů skončil sedmý, na pětce si ještě o dvanáct příček pohoršil. Už v následující sezoně však vyhrál světové šampionáty ve sprintu i víceboji a s jednou drobnou výjimkou v tom neslevil až do konce kariéry. Se stejnou pravidelností na jeho kontě přibývaly rekordy.

Jenže rychlobruslení není sportem, který by Američany přikoval k televizním obrazovkám – pokud by tenkrát vůbec našli kanál s možností sledovat závody Světového poháru. Mnohem víc byl Heiden populární v Evropě, zejména v Norsku. „Eric je tam one-man-show na ledě. John, Paul, George a Ringo na bruslích,“ napsal o něm, ještě před úžasným představením v Lake Placid, americký list Daily News.

Když v roce 1979 vyšla kniha „The Ballad of Eric Heiden“, zařadila se v Norsku mezi čtyřicet nejprodávanějších. „Kdybych se tam přestěhoval, nemusel bych se starat o peníze. Měl bych auto a možná i dům,“ říkal rychlobruslař. Nebyla to však stížnost, spíš paradox dávaný k dobru. Protože doma si musel platit všechno sám, i tréninkové hodiny na ledě, a dokonce se nechal na nějaký čas zaměstnat u ochranky v rodném Madisonu.

Velkou hlavu si z toho nedělal. Pocházel z lékařské rodiny a věděl, že vrcholový sport je pouze dočasným koníčkem. Důležitější než medaile je vzdělání, proto navštěvoval univerzitu a toužil jít v otcových stopách.

Ale dokud dělal rychlobruslení, chtěl i vyhrávat. Před olympijskými závody v roce 1980 platil za jasného favorita, ostatně byl světovým rekordmanem na 1000, 1500 i 3000 metrů. Experti tvrdili, že klidně může získat pět zlatých, ale on trpělivě odpovídal, že pokud vybojuje dvě, bude naprosto spokojený.

To, co však předvedl v Lake Placid, všem vyrazilo dech. Opravdu získal pětkrát zlato, vždycky v olympijském rekordu a na 10 000 metrů i ve světovém. Byl nejlepší při slunci (závodilo se na

otevřeném ovále), za větru, v mrazu, když sněžilo i panovala plískanice.

Kdyby hypoteticky mohl být zařazen do medailového pořadí zemí, patřilo by mu třetí místo za Sovětským svazem a NDR! A zatímco Američané za předchozích 56 let posbírali v rychlobruslení jedenáct zlatých medailí, on jich vybojoval pět za deset dnů.

Stal se prvním zimním olympionikem s pěti zlatými medailemi na jedněch hrách i prvním vůbec, kdo získal najednou pět individuálních zlatých (americký plavec Mark Spitz si z Mnichova 1972 sice odvezl sedm zlatých, z toho tři však ze štafet).

Dosud dokázali jeho výkon vyrovnat pouze běloruský gymnasta Vitalij Ščerbo (1992) a americký plavec Michael Phelps (2008). Na ZOH od té doby nikdo nezískal víc než tři zlaté v jednom roce, naposledy loni nizozemská rychlobruslařka Irene Schoutenová s norskou běžkyní na lyžích Therese Johaugovou.

O to víc všechny překvapilo, když po skončení Her prohlásil, že rozhodně netouží svůj olympijský úspěch zpeněžovat. „Nerad bych skončil jako Mark Spitz nebo Bruce Jenner,“ připomněl osudy šampionů ze 70. let (o devítinásobném olympijském vítězovi Spitzovi byla už řeč, Jenner v Montrealu 1976 vyhrál desetiboj), kteří se stali hvězdami reklamního světa. Nechtěl, aby jeho tvář koukala na lidi z krabice cereálií nebo inzerátů na vodu po holení.

Navíc mu bylo teprve jednadvacet let – a právě on byl měl lidem radit, jaké si koupit auto nebo dokonce do které banky uložit peníze? Najal si sice manažera, ale jeho úkolem bylo zvedat telefon a do sluchátka říkat: „No.“

Heiden měl o budoucnosti jiné představy. Rychlobruslení dal sbohem hned v roce 1980, vrhnul se na cyklistiku a zároveň stále pracoval na tom, aby univerzitu jednou opustil s lékařským titulem.

V září 1981 dokonce přijel do Brna na světový šampionát dráhařů. Ve stíhacím závodě profesionálů na 5000 metrů skončil jasně poslední, ale nic si z toho nedělal. „Tentokrát nestartuji kvůli vítězství, ale řídím se spíše olympijskou zásadou – účastnit se. Rychleji to zatím nedovedu,“ vyprávěl novinářům.

Pak se přeorientoval na silniční cyklistiku, kde byl úspěšnější. Stal se prvním profesionálním mistrem USA a se stájí 7-Eleven vyrazil i do Evropy. Na Giro d'Italia 1985 dojel na 131. místě (neboli pátém od konce), když na vítězného Bernarda Hinaulta ztratil 3 hodiny a 21 minut. V dalším roce zkusil Tour de France, tentokrát však do cíle nedorazil, po pádu musel vzdát s otřesem mozku.

K rychlobruslení se vracel pouze jako komentátor. Například v roce 1984 odletěl na olympiádu do Sarajeva, aby ohodnotil výkony svých následovníků. Byl opět v obležení reportérů a vyprávěl jim, jak je rád, že v Americe navzdory pěti zlatým olympijským medailím zůstal anonymní osobou, která se v klidu může procházet centrem kteréhokoli města, aniž by si jí někdo všiml. „A rychlobruslení? Nechybí mi. Navíc žiju v severní Kalifornii, a tam není moc příležitostí dostat se na led.“

Lékařský diplom získal v roce 1991, kdy úspěšně odpromoval na Stanfordu. Věnoval se zejména sportovní medicíně a rovněž v téhle disciplíně byl úspěšný. Pracoval i pro klub NBA Sacramento Kings, na čtyřech ZOH pomáhal americkým rychlobruslařům. Stal se oblíbeným a vyhledávaným odborníkem. „Jsem rád, když můžu aspoň v téhle roli pomoci mladým sportovcům splnit si své sny,“ řekl v roce 2009.

A s úsměvem dodal, že v rychlobruslení poblázněných zemích, jako jsou Norsko a Nizozemsko, ani teď nemusí platit večeri. Všude ho fanoušci poznávají. Jenom doma to měl s uznáním zásluh trochu složitější. Proto v roce 2002 odmítl zúčastnit se slavnostního zahájení ZOH v Salt Lake City – a to měl

soukromou ordinaci v nedalekém Park City, kde akrobatický lyžař Aleš Valenta tehdy získal zlato a konaly se tam i další olympijské soutěže.

Dotklo se ho totiž, že zapálením ohně byli pověřeni zlatí hokejisté z roku 1980, nikoli on, pětinasobný olympijský šampion.

<https://www.olympijskytym.cz/article/rychlobruslar-heiden-petinasobny-olympijsky-sampion-ktery-od-mitl-stat-se-hvezdou>